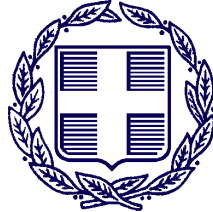

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗΣ

ΟΔ.ΓΕΝ.30 - 02
ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Ανδα. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α – ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Γενικά χαρακτηριστικά χώρας

Το Βασίλειο της Ισπανίας, καταλαμβάνει έκταση 504.782 τετραγωνικών χιλιομέτρων στα νοτιοδυτικά της Ευρώπης, είναι η δεύτερη μεγαλύτερη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η πέμπτη στην Ευρώπη. Πρωτεύουσά της είναι η Μαδρίτη. Το έδαφος της Ισπανίας καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της Ιβηρικής Χερσονήσου, περιλαμβάνει επίσης τις Βαlearίδες Νήσους στη Μεσόγειο Θάλασσα, τις Κανάριες Νήσους στον Ατλαντικό Ωκεανό, και τις πόλεις της Βόρειας Αφρικής Θέουτα και Μελίγια. Βασική γλώσσα εργασίας είναι η ισπανική (μολονότι ορισμένες από τις Αυτονομίες έχουν την δική τους, Χώρα των Βάσκων, Καταλονία).

Παρά τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων περιφερειών της Ισπανίας, το κλίμα της χώρας θεωρείται γενικώς Μεσογειακό. Ο καιρός στη βόρεια παράκτια περιοχή είναι ήπιος και γενικά βροχερός όλο το χρόνο, δίχως ακραίες θερμοκρασίες το χειμώνα και το καλοκαίρι. Το κλίμα στην ακτογραμμή της Μεσογείου, συμπεριλαμβανομένων των Βαlearίδων Νήσων, της Θέουτα και της Μελίγιας, είναι ήπιο το χειμώνα και ζεστό και ξηρό το καλοκαίρι. Πιο ακραίες διαφορές παρατηρούνται στο εσωτερικό της χερσονήσου, όπου το κλίμα είναι μάλλον ξηρό, με κρύους χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια. Οι Κανάριοι Νήσοι έχουν ιδιαίτερο κλίμα, με θερμοκρασίες περί τους 20 βαθμούς και μικρές διακυμάνσεις.

Το πολίτευμα της Ισπανίας είναι η κοινοβουλευτική μοναρχία. Το Σύνταγμα του 1978 κατοχυρώνει τα θεμελιώδη πολιτικά δικαιώματα και τις δημόσιες ελευθερίες. Η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κοινοβούλιο που περιλαμβάνει την Κάτω Βουλή και τη Γερουσία, τα μέλη των οποίων εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία κάθε τέσσερα χρόνια. Βάσει αποτελεσμάτων των τελευταίων γενικών εκλογών (Ιούνιος 2016), σχηματίστηκε κυβέρνηση μειοψηφίας του Λαϊκού Κόμματος.

Διοικητικά, η Ισπανία είναι οργανωμένη σε 17 Αυτόνομες Κοινότητες (Αυτονομίες), η καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει μία ή περισσότερες επαρχίες (συνολικά 50), καθώς και τις αυτόνομες πόλεις της Θέουτα και της Μελίγια στη Βόρεια Αφρική. Κάθε Αυτόνομη Κοινότητα ασκεί τις εξουσίες που της έχουν ανατεθεί από το Σύνταγμα, ως ορίζεται στο "καταστατικό αυτονομίας" της. Οι Αυτόνομες Κοινότητες διαθέτουν ένα βαθμό οικονομικής αυτονομίας, ενώ λαμβάνουν επίσης

επιχορηγήσεις από το γενικό προϋπολογισμό του κράτους.

2. Δημογραφικά στοιχεία

Η Ισπανία έχει εργατικό δυναμικό 22,8 εκ. ατόμων, με ποσοστό συμμετοχής επί του ενεργού πληθυσμού γύρω στο 60%. Σε σύγκριση με άλλες χώρες του ΟΟΣΑ, ο πληθυσμός της Ισπανίας είναι σχετικά μικρής ηλικίας, το 17,1% είναι κάτω των 16 ετών, το 64,8% είναι μεταξύ 16 και 64 ετών, και μόνο το 18,1% είναι άνω των 65 ετών. Επιπλέον, η σημαντική εισροή μεταναστών τις τελευταίες δεκαετίες (η οποία, εντούτοις, αντιστράφηκε την περίοδο της κρίσης), αντιστάθμισε, ως ένα βαθμό, τις συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού.

Η Ισπανία μετέχει ως μέλος στους περισσότερους διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, όσον αφορά εκείνους με οικονομικό αντικείμενο, σημειώνονται ενδεικτικά: Asian Development Bank, African Development Bank, Banco Centroamericano de Integración Económica, Bank of International Settlements, EBRD, EIB, European Space Agency, Food and Agriculture Organization, Inter-American Development Bank, IAEA, IBRD, ICAO, IDA, International Energy Agency, IFAD, IFC, ILO, IMF, International Maritime Organization, International Mobile Satellite Organization, International Organization for Migration, International Telecommunication Union, MIGA, OECD, Paris Club, Permanent Court of Arbitration, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, World Tourism Organization, World Customs Organization, World Intellectual Property Organization, World Trade Organization.

Η Ισπανία έχει την 13η σε μέγεθος οικονομία παγκοσμίως, είναι δε μέλος της ΕΕ (τότε ΕΟΚ) από το 1986 και της Ευρωζώνης από το 1999. Παρά την ύφεση των τελευταίων ετών, η ισπανική οικονομία παραμένει ανεπτυγμένη, διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική. Κύρια χαρακτηριστικά που της προσδίδουν δυναμικότητα και την καθιστούν ενδιαφέρουσα αγορά στόχο είναι: το μέγεθος της αγοράς, ο υψηλός βαθμός οικονομικής ελευθερίας, η παρουσία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, τα υψηλά καταναλωτικά πρότυπα, η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών, η ιδιότητά της ως πύλης για την Λατινική Αμερική, η ποιότητα εξειδικευμένων προμηθευτών και το ανεπτυγμένο δίκτυο υποδομών.

Οι ευρύτερες περιφέρειες της Μαδρίτης και της Βαρκελώνης είναι τα δύο μεγαλύτερα επιχειρηματικά κέντρα, με πληθυσμό 6,4 εκ. και 5,3 εκ., αντιστοίχως. Βιομηχανικά κέντρα και

κέντρα έρευνας και τεχνολογίας υπάρχουν και σε άλλες μεγάλες πόλεις, όπως η Σεβίλλη, το Μπιλμπάο, η Βαλένθια και η Σαραγόσα. Η Ισπανία διαθέτει εκτεταμένο δίκτυο υποδομών στους τομείς των μεταφορών και των επικοινωνιών. Σημειώνεται, ενδεικτικά, ότι καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην Ευρώπη και τη δεύτερη παγκοσμίως, μετά την Κίνα, βάσει του μήκους των σιδηροδρομικών γραμμών που καλύπτονται από υπερταχείες (AVE).

3. Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη αγοράς

Η Ισπανία, ως μέλος της ΕΕ από το 1986 και της ευρωζώνης, εφαρμόζει, εν γένει, τις ίδιες επιχειρηματικές πρακτικές και πρότυπα με τις υπόλοιπες οικονομίες της ΕΕ.

Η ισπανική οικονομία διατήρησε, το 2016, την πορεία ανάκαμψης που ξεκίνησε στα μέσα του 2013. Ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν ίδιος με το προηγούμενο έτος, ανερχόμενος σε 3,2%. Η θετική επίδοση αποδίδεται στην ευνοϊκή εξέλιξη εξωγενών και ενδογενών παραγόντων. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται η βελτίωση των όρων χρηματοδότησης, η χαμηλή τιμή του πετρελαίου και τα μέτρα νομισματικής επέκτασης της ΕΚΤ. Στην δεύτερη κατηγορία εντάσσονται η ανάκτηση της εμπιστοσύνης, ως αποτέλεσμα της εφαρμοσθείσας τα τελευταία έτη πολιτικής μεταρρυθμίσεων και δημοσιονομικής προσαρμογής, η αύξηση της ανταγωνιστικότητας, η βελτίωση της προοπτικής στην αγορά εργασίας και ο επεκτατικός χαρακτήρας της δημοσιονομικής πολιτικής. Εντούτοις, απότοκο της βαθιάς κρίσης που διήλθε η ισπανική οικονομία παραμένουν η υψηλή ανεργία και το δημόσιο χρέος, η αντιμετώπιση των οποίων θα απαιτήσει περισσότερο χρόνο και προσπάθεια.

Η εσωτερική ζήτηση παρέμεινε η κινητήρια δύναμη ανάπτυξης, με θετική συμβολή στην αύξηση του ΑΕΠ της τάξης του 2,8%, από 3,3% το προηγούμενο έτος. Η κατανάλωση των νοικοκυριών, οι επενδύσεις και οι εξαγωγές ήταν οι συντελεστές με τη μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας. Η δημόσια κατανάλωση είχε θετική τιμή, αλλά χαμηλότερη του προηγούμενου έτους (0,8%, από 2%). Η κατανάλωση των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 3,2% (2,9% το 2015), ως συνέπεια της βελτίωσης των βασικών προσδιοριστικών παραγόντων της (εισοδήματα, φορολογικές μειώσεις, τιμή ενέργειας, αξία κινητής και ακίνητης περιουσίας). Η αύξηση των επιχειρηματικών επενδύσεων διαμορφώθηκε σε υψηλό επίπεδο 6% (6,5% το 2015), αντανakλά δε σε μεγάλο βαθμό την γενικότερη βελτίωση των οικονομικών προσδοκιών και ειδικότερα των όρων χρηματοδότησης.

Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη είχε η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ισπανικής οικονομίας, ως συνέπεια της προσαρμογής των τιμών στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών και των καλύτερων όρων χρηματοδότησης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Η υψηλότερη ανταγωνιστικότητα προσέδωσε δυναμική στις εξαγωγές, η οποία μεταφράστηκε σε αύξηση της εσωτερικής ζήτησης και της απασχόλησης. Η τελευταία, με τη σειρά της, επέφερε αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος και βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης.

Η αύξηση της απασχόλησης συνεχίστηκε με εντατικό ρυθμό (2,9%, από 3% το 2015). Η ανεργία μειώθηκε στο 19,6%, από 22,1% το 2015. Η μείωση του ενεργού πληθυσμού συνεχίστηκε, σημειώθηκε, εντούτοις, αύξηση του πληθυσμού με δικαίωμα εργασίας. Μολονότι το μέγεθος της ανεργίας παραμένει υψηλό, η προοπτική είναι θετική, στο μέτρο που διατηρηθεί η συγκράτηση μισθών, επιτρέποντας μικρές αυξήσεις του μοναδιαίου κόστους εργασίας. Το 2016 οι μισθολογικές αυξήσεις κυμάνθηκαν εντός του περιθωρίου που έχει ορισθεί στην εθνική συμφωνία εργοδοτικών και συνδικαλιστικών φορέων, ήτοι 1,2% (το 2015 ήταν 0,8%).

Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν σε πραγματικούς όρους κατά 4,4% (4,9% το 2015), οι δε εισαγωγές κατά 3,3% (5,6% το 2015), τροφοδοτώντας τόσο την κατανάλωση όσο και τις επενδύσεις. Η συμβολή του εξωτερικού τομέα στην ανάπτυξη ανέκτησε θετική τιμή (0,5%), κλείνοντας την αρνητική παρένθεση της αμέσως προηγούμενης διετίας. Τα έσοδα από τον τουρισμό αυξήθηκαν κατά 6,8% στα €77,6 δισ., το δε ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν θετικό, για τέταρτη κατά σειρά χρονιά, ανερχόμενο σε €21,8 δισ., έναντι €14,7 δισ. το 2015.

Επιχειρήσεις και νοικοκυριά διατήρησαν την πορεία ελάττωσης του χρέους τους, δημιουργώντας συνολικά χρηματοδοτική δυνατότητα ανώτερη των δημόσιων χρηματοδοτικών αναγκών, έτσι ώστε το εξωτερικό χρηματοδοτικό πλεόνασμα να διαμορφωθεί στο 2% του ΑΕΠ.

Οι όροι χρηματοδότησης επιχειρήσεων και νοικοκυριών συνέχισαν να βελτιώνονται, το 2016, επωφελούμενοι από τα μέτρα νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, με γενικότερη πτώση των επιτοκίων νέων χορηγήσεων και ειδικότερα προς τις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις. Συνολικά, την τριετία 2014-2016, η πραγματική μείωση του κόστους δανεισμού υπολογίζεται σε 230 μονάδες βάσης. Παρά την αύξηση του αριθμού νέων χορηγήσεων, οι καθαρές ροές χρηματοδότησης εξακολούθησαν να έχουν αρνητική τιμή, με τάση όμως σαφώς μικρότερη έναντι του 2015 (-1,4%, από -2,1% για τα νοικοκυριά και -0,2%, από -0,4% για τις επιχειρήσεις).

Ο πληθωρισμός κυμάνθηκε σε αρνητικό επίπεδο (-0,2%, από -0,5% το 2015), επηρεαζόμενος σε μεγάλο βαθμό από το χαμηλό κόστος της ενέργειας.

Η μείωση του δημόσιου ελλείμματος στο 4,5% του ΑΕΠ (από 5,1% το 2015) ήταν αποτέλεσμα αποκλειστικά της βελτίωσης της οικονομικής δραστηριότητας, καθώς το δομικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά 1,3% (συνολικά ανήλθε σε 3,5% του ΑΕΠ τη διετία 2015-2016). Το 2016 η Ισπανία έλαβε νέα παράταση, προκειμένου να ολοκληρώσει τη διαδικασία διόρθωσης μακροοικονομικών ανισορροπιών και ειδικότερα μείωσης του δημόσιου ελλείμματος σε ποσοστό κάτω του 3% του ΑΕΠ, έως το 2018. Το δημόσιο χρέος, ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, διατηρήθηκε σχεδόν σταθερό στο 99,4% (99,8% το 2015).

Εκτιμάται ότι, στο μέτρο που η επίδραση συγκυριακών εξωγενών παραγόντων (τιμή πετρελαίου, πτώση κόστους χρηματοδότησης) οι οποίοι συνέβαλαν, από κοινού με την επεκτατική εγχώρια δημοσιονομική πολιτική, στην ανάπτυξη το 2016, θα ακολουθήσει φθίνουσα πορεία, ο ρυθμός ανάπτυξης της ισπανικής οικονομίας θα έχει μικρότερες τιμές τα αμέσως προσεχή χρόνια. Επιπρόσθετος παράγοντας προβληματισμού είναι, επίσης, η αρνητική επίδραση τυχόν πρακτικών προστατευτισμού σε διεθνές επίπεδο.

Το παρόν στάδιο οικονομικής ανάκαμψης ευνοεί το εγχείρημα αποκατάστασης των κύριων μακροοικονομικών ανισορροπιών της ισπανικής οικονομίας, η οποία με τη σειρά της αντανακλά θετικά στην αναπτυξιακή της δυνατότητα. Η έως σήμερα πρόοδος είναι πλέον εμφανής στους τομείς της απασχόλησης, της ανταγωνιστικότητας, της μείωσης του χρέους του ιδιωτικού τομέα, στην ανάκαμψη του κατασκευαστικού τομέα, καθώς και στην εξυγίανση και αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα. Ενδεικτική παρέμβαση με σκοπό την ενίσχυση της εσωτερικής ζήτησης και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, ήταν η φορολογική μεταρρύθμιση του 2014 (εφαρμογή εντός της διετίας 2015-2016), με κύριο διακύβευμα την αξιοποίηση της αναπτυξιακής πορείας (μέσω μείωσης συντελεστών φόρων εισοδήματος και εταιρειών) και εισόδου σε ενάρετο οικονομικό κύκλο (ζήτησης-προσφοράς).

Εντούτοις, σημαντικές προκλήσεις παραμένουν, όπως η ανάγκη μείωσης του ποσοστού ανεργίας, η ολοκλήρωση της διαδικασίας απομόχλευσης του ιδιωτικού τομέα και η επιστροφή στην πολιτική δημοσιονομικής προσαρμογής, συνεπούς με τον στόχο μείωσης του δημόσιου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

χρέους. Το μέγεθος του τελευταίου, ως ποσοστού του ΑΕΠ, και οι συναφείς ανάγκες χρηματοδότησης συνιστούν στοιχείο αβεβαιότητας. Η βελτίωση της προοπτικής μεσοπρόθεσμα συνδέεται, επίσης, με την αύξηση της παραγωγικότητας και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πληθυσμιακής γήρανσης.

Η προοπτική της ισπανικής οικονομίας για την περίοδο 2017-2019 είναι θετική, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κεντρικής Τράπεζας της Ισπανίας (ΚΤΙ), αν και ο ρυθμός αύξησης των κύριων δεικτών θα βαίνει μειούμενος. Ειδικότερα, η ανάπτυξη το τρέχον έτος αναμένεται να είναι 3,1% (2,5% το 2018 και 2,2% το 2019) με κύριο συντελεστή την εσωτερική ζήτηση (συμβολή 2,5% το 2017 και 2,2%, 1,9% τη διετία 2018-2019), ενώ και ο εξωτερικός τομέας θα διατηρήσει θετική συμβολή (0,6% το 2017 και 0,3% τα επόμενα δύο έτη). Η ιδιωτική κατανάλωση εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 2,7% το 2017 (2% και 1,5% το 2018-2019) και η δημόσια κατά 0,8% και στα τρία έτη. Οι επενδύσεις κεφαλαιουχικού εξοπλισμού προβλέπεται να σημειώσουν αύξηση 3,6% το 2017 (5,1%, 4,8%, το 2018-2019) και στις κατασκευές 4% (4,9%, 4,6%). Ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών εκτιμάται σε 6,9% (4,9% την επόμενη διετία) και των εισαγωγών σε 5,8% (4,5%, 4,4%). Η ανεργία αναμένεται να υποχωρήσει στο 17,3% το 2017 (15,4% και 13,8% το 2018-2019).

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΑΕΠ (τιμές αγοράς)	1.114 (δισ. €)	Ανεργία	18,6%	Εξαγωγές	250,2 (δισ. €)
Ετήσια Μεταβολή ΑΕΠ	3,2%	Ετήσια Μεταβολή Ανεργίας (%)	-3,5	Εισαγωγές	274,4 (δισ. €)
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	23.970 (€)	Πληθωρισμός	-0,4%	Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-4,3%
				Δημόσιο χρέος (% ΑΕΠ)	99,4

Ανδα. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

Β. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Θεσμικό πλαίσιο

Με παρουσία (σύσταση εταιρείας, ίδρυση υποκαταστήματος, κοινοπραξία):

Α. Η πλέον διαδεδομένη μορφή εταιρείας στην Ισπανία είναι η Ανώνυμη Εταιρεία (Sociedad Anonima – S.A.) και δευτερευόντως η Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (Sociedad de Responsabilidad Limitada – S.L.). Το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο για την S.A. είναι €120.000 (25% του οποίου καταβάλλεται κατά τη σύσταση) και για την S.L. €3.000 (καταβάλλεται ολόκληρο). Επίσης, δίδεται η δυνατότητα ίδρυσης ΕΠΕ (Sociedad Limitada de Formacion Sucesiva) με αρχικό κεφάλαιο μικρότερου του προβλεπόμενου και σταδιακή αύξησή του στο ποσό των €3.000, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, κατά την περίοδο σχηματισμού αυτού (υποχρέωση αποταμίευσης 20% των κερδών, δυνατότητα καταβολής μερισμάτων μόνον εφόσον τα περιουσιακά στοιχεία δεν αντιστοιχούν σε λιγότερο από το 60% του νομίμως προβλεπόμενου κατώτατου μετοχικού κεφαλαίου, οι συνολικές απολαβές των μετόχων και της διοίκησης δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 20% των περιουσιακών στοιχείων της δεδομένης χρονικής περιόδου).

Απαραίτητα για την δραστηριοποίηση νομικών και φυσικών προσώπων είναι ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (NIF) και ο Αριθμός Ταυτότητας Αλλοδαπού (NIE), αντιστοίχως. Το NIF εκδίδεται ατελώς, ενώ το κόστος για το NIE είναι ελάχιστο.

Κύρια απαιτούμενα για σύσταση εταιρείας:

- Πιστοποιητικό του εμπορικού Μητρώου για δικαίωμα χρήσης επωνυμίας
- Απόκτηση προσωρινού NIF
- Ολοκλήρωση της πράξης σύστασης ενώπιον συμβολαιογράφου
- Εγγραφή στο Εμπορικό Μητρώο

Διαδικασίες για φορολογικούς σκοπούς

- Εγγραφή για τον Φόρο Επιχειρηματικής Δραστηριότητας (IAE): πρέπει να ολοκληρωθεί πριν

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

από την έναρξη λειτουργίας της εταιρείας. Από τον εν λόγω φόρο εξαιρούνται: φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα κατά τα πρώτα δύο χρόνια λειτουργίας, νομικά πρόσωπα με κύκλο εργασιών μικρότερο του €1 εκ.

- Εγγραφή για ΦΠΑ.
- Άδεια λειτουργίας από τις οικείες δημοτικές αρχές.
- Εγγραφή της εταιρείας και των υπαλλήλων στο σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης.

B. Ίδρυση υποκαταστήματος

Η διαδικασία ίδρυσης υποκαταστήματος είναι παραπλήσια με εκείνη της σύστασης θυγατρικής. Επιπλέον, απαιτούνται: αποδεικτικό της ύπαρξης της μητρικής εταιρείας και καθορισμός φυσικού ή νομικού προσώπου που θα εκπροσωπεί την μητρική εταιρεία ενώπιον των ισπανικών φορολογικών αρχών. Το υποκατάστημα δεν απαιτείται να έχει κάποιο προσδιορισμένο μετοχικό κεφάλαιο. Από φορολογικής σκοπιάς, τόσο η θυγατρική όσο και το υποκατάστημα υπόκεινται σε φόρο 30% επί του καθαρού εισοδήματός τους.

Γ. Κοινοπραξία

Temporary Business Alliances (UTE): Προσωρινές συμπράξεις, για καθορισμένη ή μη χρονική περίοδο, για την υλοποίηση έργου ή παροχή υπηρεσίας (συνήθως σε κατασκευαστικά έργα), δίχως αυτοτελή νομική μορφή.

Economic Interest Groupings (EIG): Σε αντίθεση με τις UTE, έχουν ξεχωριστή νομική υπόσταση, εμπορικού χαρακτήρα, δεν δύνανται όμως να εκπροσωπούν τα μέλη τους και να ενεργούν επ' ονόματι τους.

➤ Δίχως ίδια παρουσία στη χώρα, μέσω:

(α) Συμφωνίας διανομής

Εμπορική εκχώρηση – συμφωνία αποκλειστικής διανομής

Συμφωνίες εξουσιοδοτημένης διανομής, βάσει συστήματος επιλεκτικής διανομής (συνήθως

όσον αφορά τεχνικά πολύπλοκα προϊόντα).

(β) Συμφωνίας αντιπροσωπείας

(γ) Συμφωνίας δικαιόχρησης

Σήμανση/πιστοποίηση προϊόντων

Όσον αφορά στη σήμανση και την πιστοποίηση προϊόντων στην ισπανική αγορά, σημαντική είναι η παρουσία της Εθνικής Αρχής Πιστοποιήσεων (Entidad Nacional de Acreditación-ENAC), η οποία αναλαμβάνει την παραχώρηση αδειών σε επιμέρους εταιρίες πιστοποιήσεων βάσει αυστηρών ελέγχων και με την προϋπόθεση ότι πληρούν ορισμένες προδιαγραφές. Τη στιγμή αυτή, στην Ισπανία δραστηριοποιούνται περισσότερες από 150 εταιρίες πιστοποίησης αγαθών όλων των ειδών και υπηρεσιών.

Για την πιστοποίηση ελέγχονται διάφορες παράμετροι μεταξύ των οποίων και η διαδικασία παραγωγής του προϊόντος, ενώ ταυτόχρονα αυτό υποβάλλεται σε ελέγχους ποιότητας και τήρησης των προδιαγραφών που έχουν οριστεί για την κατηγορία στην οποία ανήκει.

Σχετικά με τον έλεγχο υπηρεσιών, εφαρμόζεται ανάλογη διαδικασία. Οι έλεγχοι ποιότητας υπηρεσιών είναι συχνότεροι στον τομέα της υγείας, του τουρισμού και των λιμενικών υπηρεσιών. Σε αυτού του τύπου τις πιστοποιήσεις εξετάζονται παράγοντες όπως η αξιοπιστία, η έγκαιρη παροχή της υπηρεσίας και η κοινωνικό-οικονομική επιρροή της.

Τελωνειακή νομοθεσία

Η Ισπανία εφαρμόζει την ευρωπαϊκή τελωνειακή νομοθεσία, δηλαδή τον τελωνειακό κώδικα και τους σχετικούς κανονισμούς, όπως κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον εφαρμόζει τις διεθνείς διμερείς προτιμησησιακές συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ της Ε.Ε και τρίτων κρατών.

Η ηλεκτρονική σελίδα της Φορολογικής και Τελωνειακής Αρχής, όπου περιέχονται αναλυτικές πληροφορίες είναι www.agenciatributaria.es.

Διαδικασίες εισαγωγής

Ως μέλος της GATT ήδη από το 1995 καθώς και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η Ισπανία δεν εφαρμόζει ποσοτικούς περιορισμούς ή ισοδύναμα μέτρα στις εισαγωγές της.

Εξασφάλιση Πιστώσεων

Στην Ισπανία δραστηριοποιείται η Εταιρία Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων (Compañía Española de Seguros de Crédito a la Exportación-CESCE), η οποία ιδρύθηκε με νόμο το 1970 ως εταιρία μεικτών κεφαλαίων. Το 2012 ιδιωτικοποιήθηκε, με αποτέλεσμα σήμερα να συνιστά Ανώνυμη Εταιρία με το μεγαλύτερο ποσοστό του κεφαλαίου της να ανήκει στο Ισπανικό κράτος (50,25%), και το υπόλοιπο σε ιδιωτικές τράπεζες (45,20%) και σε ασφαλιστικές εταιρίες (4,55%). Η νομοθεσία που ρυθμίζει την οργάνωση, τη λειτουργία, τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Εταιρίας αποτελείται κυρίως από το Ν. 8/2014 και συμπληρώνεται από τους Ν. 11/2010, 2/2011, 14/2013, 48/2015. Οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι ποικίλες και αναφέρονται κυρίως σε κάλυψη ασφαλιστικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο εξαγωγέας και σε χρηματοδότηση-παροχή πιστώσεων στην εκάστοτε ενδιαφερόμενη εξαγωγική επιχείρηση.

Αναλυτικές πληροφορίες περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα του Ισπανικού Υπουργείου Οικονομίας, Βιομηχανίας και Ανταγωνισμού στον ιστότοπο www.comercio.gob.es.

Καθεστώς ιδιοκτησίας

Η Ισπανία είναι μία χώρα στην οποία η ιδιοκτησία ακινήτων κυμαίνεται γύρω στο 84%. Το 16% του πληθυσμού διαθέτει και δεύτερη κατοικία και όμοιο ποσοστό δεν έχει στην ιδιοκτησία του κανένα ακίνητο. Σε ποσοστό 78% οι ιδιοκτήτες διαθέτουν το ακίνητό τους για τη συνήθη διαμονή τους, ενώ μόνο 7% το προσφέρει για μίσθωση και 4% το διατηρεί κενό. Με άλλα λόγια οκτώ στους 10 Ισπανούς μένουν σε ιδιόκτητες κατοικίες. Ωστόσο τα στατιστικά στοιχεία διαφοροποιούνται ανάλογα με την αυτόνομη κοινότητα και την περιοχή. Έτσι, αν και στη χώρα των Βάσκων σημειώνονται τα υψηλότερα ποσοστά ιδιοκατοίκησης που αγγίζουν το 88%, στη Μαδρίτη και την Καταλονία κυμαίνονται στο 74%.

Όσον αφορά στα ενοίκια, παρατηρείται ότι οι τιμές κυμαίνονται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, γεγονός

που εξηγείται από την αύξηση της ζήτησης σε σχέση με την προσφορά. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι αν και 15% των Ισπανών αναζήτησαν τον τελευταίο χρόνο ακίνητο προς ενοικίαση, μόνο το 5% των ιδιοκτητών διέθεσε το ακίνητό του προς μίσθωση με φυσικό επακόλουθο πολλά αιτήματα ενδιαφερόμενων ενοικιαστών να μείνουν χωρίς αντίκρισμα.

Εργασιακό καθεστώς

Από το 2012 η εργασιακή νομοθεσία έχει υποστεί συνεχείς τροποποιήσεις, έτσι ώστε να εκσυγχρονισθεί και να αποκτήσει την ελαστικότητα που απαιτεί η αγορά εργασίας και η παρούσα οικονομική πραγματικότητα. Ο νόμος που ξεχωρίζει είναι ο Ν. 3/2012 της 6^{ης} Ιουλίου, που περιέχει επείγοντα μέτρα για την αναμόρφωση της αγοράς εργασίας μέσω της αποτελεσματικής διαχείρισης των εργασιακών σχέσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε κλίμα ασφάλειας και σταθερότητας. Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ο Ν. 14/2013 της 27^{ης} Σεπτεμβρίου για τη στήριξη των επιχειρηματιών και των προσπαθειών πρόσβασης σε διεθνείς αγορές μέσα από πρακτικές που ευνοούν την πολλαπλή απασχόληση και την αυτοαπασχόληση.

Η μεταρρύθμιση που πραγματοποιήθηκε το 2012 στην αγορά εργασίας (αποκέντρωση συλλογικών συμβάσεων, αύξηση της ευελιξίας στις προσλήψεις και τις απολύσεις) διευκολύνει την προσαρμογή της στα νέα οικονομικά δεδομένα και τις κυκλικές διακυμάνσεις. Αν και οι μεταρρυθμίσεις αυτού του τύπου χρειάζονται ικανό χρόνο προκειμένου τα αποτελέσματά τους να αξιολογηθούν συνολικά, εκτιμάται ότι έχει συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης. Ενδεικτικά, σημειώνεται ο σταδιακός μετριασμός της απώλειας θέσεων απασχόλησης, κυρίως μονίμων, και η αύξηση των επανεντασσόμενων στην αγορά εργασίας ανέργων (ειδικότερα των βραχυπρόθεσμων και ανώτερου επιπέδου κατάρτισης). Συνολικά, την τριετία 2014-2016, δημιουργήθηκαν 1,4 εκ. νέες θέσεις εργασίας, ήτοι το ήμισυ όσων χάθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης είναι ιδιαίτερος υψηλό στον γεωργικό τομέα (59-62%) λόγω εποχικότητας των εργασιών και δευτερευόντως στις κατασκευές (35-43%), ενώ είναι χαμηλότερο στον τομέα των υπηρεσιών (22-24%), παρά την εποχικότητα του τουρισμού. Η μεταποίηση εμφανίζει παραδοσιακά το χαμηλότερο ποσοστό μερικής απασχόλησης (16-20%). Το 2016 παρατηρήθηκε εντονότερη αύξηση της μερικής απασχόλησης στις κατασκευές (1, 5%) και τη μεταποίηση (κατά 1, 2%).

Η αύξηση του αριθμού των εργαζομένων με καθεστώς προσωρινής απασχόλησης ήταν, το 2016, μεγαλύτερη (254 χιλ., έναντι 285 χιλ. το 2015) από ότι των μονίμων (201 χιλ., έναντι 202 χιλ. το 2015), το δε μερίδιο των εργαζομένων της πρώτης κατηγορίας επί του συνόλου αυξήθηκε σε 26,05%, από 25,13%, το 2015. Παράλληλα, η αύξηση των απασχολουμένων πλήρους ωραρίου ήταν μεγαλύτερη από το προηγούμενο έτος (443 χιλ., από 436 χιλ.), ενώ στους απασχολούμενους μερικού ωραρίου ήταν μικρότερη (11 χιλ. από 52 χιλ. το 2015), το δε μερίδιο των εργαζομένων της δεύτερης κατηγορίας επί του συνόλου των μισθωτών υποχώρησε ελαφρώς (16,51%, από 16,94%).

Το μοναδιαίο κόστος εργασίας μειώθηκε κατά 0,3% (συρρίκνωση του κόστους παρατηρείται από το 2010 και έπειτα, με εξαίρεση το 2015), ενώ στον οικονομικό χώρο της Ευρωζώνης αυξήθηκε κατά 0,9%. Η παραγωγικότητα στην Ισπανία αυξήθηκε κατά 0,4%, μηδενίζοντας την αρνητική διαφορά των δύο προηγούμενων περιόδων σε σύγκριση με τη μέση επίδοση των χωρών της ευρωζώνης.

Το εργατικό κόστος (ανά εργάτη και ώρα) εμφάνισε πτωτική τάση (-0,4%), ενώ αντίστοιχη εξέλιξη είχε και το μισθολογικό κόστος (-0,3%). Αύξηση είχε το εργατικό κόστος στον τομέα της μεταποίησης, ενώ υποχώρησε στις κατασκευές και τις υπηρεσίες, αντίστοιχη ήταν δε η τάση και ως προς το μισθολογικό κόστος.

Βάσει συμφωνίας μεταξύ εργοδοτικών και συνδικαλιστικών φορέων σε εθνικό επίπεδο (έτους 2015), το ανώτατο όριο μισθολογικών αυξήσεων, για την περίοδο 2016-2017, είχε ορισθεί σε 1,5% για το 2016, ενώ το ποσοστό για το 2017 θα προσδιοριζόταν σε συνάρτηση με τον ρυθμό ανάπτυξης της ισπανικής οικονομίας (η συμφωνία περιλαμβάνει ρήτρα εγγύησης των μισθολογικών αυξήσεων, σε περίπτωση που την περίοδο αναφοράς ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξηθεί άνω του 2,5%). Οι πραγματικές μισθολογικές αυξήσεις, το 2016, κυμάνθηκαν στο 1,2% (το 2015 ήταν 0,8%).

Στην Ισπανία υπάρχουν διαθέσιμα έξι είδη εργασιακών συμβάσεων: α) Σύμβαση πρώτης απασχόλησης (νέων) β) Σύμβαση μαθητείας (για νέους μεταξύ 16 και 25 ετών) γ) Σύμβαση πρακτικής άσκησης δ) Ενδιάμεση σύμβαση (για την προσωρινή αντικατάσταση εργαζομένων) ε) Εποχιακή σύμβαση, στ) Σύμβαση έργου ή εργασίας. Καθεμία από τις κατηγορίες αυτές έχει τα δικά της συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες, παρόλα αυτά όλες φαίνεται ότι είναι εξίσου διαδεδομένες.

Όσον αφορά στην ανεργία, διατήρησε πορεία αποκλιμάκωσης στο 19,6% (από 22,1% το 2015). Η

μείωση ήταν προοδευτική, καθ' όλα τα τρίμηνα του έτους. Παρά τις θετικές εξελίξεις που σημειώθηκαν για δεύτερη χρονιά, η ανεργία εξακολουθεί να αποτελεί την κυριότερη μακροοικονομική αδυναμία της χώρας και συγχρόνως το σοβαρότερο κοινωνικό πρόβλημα. Σημειώνεται ότι, η Ισπανία παρουσιάζει, μαζί με την Ελλάδα, το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στην ευρωζώνη.

Σχετικά με την κοινωνική ασφάλεια διακρίνεται σε δύο καθεστώτα, στο γενικό, όπου υπάγονται όλοι οι εργαζόμενοι ανεξαρτήτως αντικειμένου εργασίας και στο ειδικό, το οποίο έχει προβλεφθεί για ορισμένες μόνο εργαζομένων, όπως οι εργαζόμενοι σε ναυτικές εργασίες, ελεύθεροι επαγγελματίες, εργαζόμενοι σε ορυχεία άνθρακα, δημόσιοι και στρατιωτικοί υπάλληλοι και φοιτητές. Η ασφάλεια καλύπτεται εν μέρει από τον εργοδότη και εν μέρει από τον εργαζόμενο ανάλογα με την εργασιακή/επαγγελματική κατηγορία στην οποία ανήκει. Το ποσοστό του εργοδότη επαυξάνεται στις περιπτώσεις εργασιών με εγγενές χαρακτηριστικό την υψηλή επικινδυνότητα. Για το 2017, ο υπολογισμός της συνεισφοράς ήταν 30,9% για τον εργοδότη και 6,35% για τον εργαζόμενο.

2. Στρατηγική εισόδου

Πέρα από την κλασική ανάλυση SWOT, η οποία είναι χρήσιμη για τη διαπίστωση της πραγματικής κατάστασης της επιχείρησης και τη διαμόρφωση των μελλοντικών προσδοκιών, σημαντικό ρόλο για την είσοδο και τη δραστηριοποίηση στην ισπανική αγορά παίζει η συστηματική παρουσία στις διεθνείς εκθέσεις, των οποίων οι πιο σημαντικές διοργανώνονται δύο φορές το χρόνο. Ο κύριος διοργανωτής είναι η IFEMA, με την οποία το Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης διατηρεί πολύ καλή σχέση. Οι εξειδικευμένες και καλά οργανωμένες εκθέσεις διευκολύνουν τις επαφές με το ισπανικό καταναλωτικό κοινό και συνεπώς την κατανόηση των αναγκών και των προτιμήσεών του.

Ένα ακόμη εργαλείο που είναι διαθέσιμο στον ενδιαφερόμενο Έλληνα εξαγωγέα είναι οι κατάλογοι Ισπανών εισαγωγέων-διανομέων, οι οποίες μπορούν να του παρασχεθούν κατόπιν σχετικού αιτήματος στο Γραφείο ΟΕΥ Μαδρίτης.

Επιπρόσθετα, θα ήταν αποτελεσματικό για τον επιχειρηματία να επενδύσει στη διαφήμιση και προώθηση των προϊόντων του μέσα από στρατηγικά βήματα τα οποία θα του επιτρέψουν να γίνει γνωστός στην τοπική αγορά και θα δώσει την ευκαιρία στους καταναλωτές να εξοικειωθούν με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του.

Στην πράξη, εκείνο που η ενδιαφερόμενη εταιρία χρειάζεται να κάνει προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση στην ισπανική αγορά, με δεδομένο ότι πρόκειται για ευρωπαϊκό έδαφος, είναι να εφαρμόσει εκείνες τις πολιτικές μάρκετινγκ που θα της επιτρέψουν να γίνει γνωστή στο καταναλωτικό κοινό και να αποκτήσει ίδια γνώση των καταναλωτικών συνήθειών και τάσεων του.

Ακόμη, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συνείδηση της εδώ πραγματικότητας που αφορά τις αυτόνομες κοινότητες της Ισπανίας καθώς και μεν υπάρχει η κεντρική κυβέρνηση που έχει τον συνολικό συντονιστικό και εποπτικό ρόλο, ωστόσο οι κοινότητες απολαμβάνουν αυτονομία, η οποία για τον εκάστοτε επιχειρηματία που επιθυμεί να εδραιωθεί εδώ μεταφράζεται σε εντελώς ξεχωριστή προσπάθεια σε κάθε αυτόνομη κοινότητα, στην οποία οφείλει να στοχεύει. Η επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριότητα σε μία κοινότητα δεν διασφαλίζει κάτι αντίστοιχο σε όλη την ισπανική επικράτεια.

Επισημαίνεται ότι είναι σχεδόν αδύνατη η προσέγγιση της εδώ αγοράς, χωρίς την άριστη γνώση και χρήση της ισπανικής σε κάθε βήμα που πραγματοποιεί ο επιχειρηματίας που επιθυμεί να εδραιωθεί σε αυτήν καθώς η Ισπανία ακολουθεί πολύ αυστηρή πολιτική σε αυτόν τον τομέα, με αποκλειστική χρήση της ισπανικής είτε σε κυβερνητικό/επίσημο επίπεδο είτε επιχειρηματικό είτε καθημερινό (λ.χ. οι τηλεοπτικές και κινηματογραφικές παραστάσεις είναι πάντα μεταγλωττισμένες).

Ακόμη, πληροφορίες για το νομικό καθεστώς και την οικονομική φερεγγυότητα ισπανικών εταιρειών, μπορούν να αντλούν οι ενδιαφερόμενοι, κατόπιν αμοιβής, από το Κεντρικό Εμπορικό Μητρώο Ισπανίας (REGISTRO MERCANTIL CENTRAL, www.rmc.es). Οι διαπραγματεύσεις γίνονται στην ισπανική ή με τη βοήθεια διερμηνέα, ωστόσο η γνώση της ισπανικής διευκολύνει πάντα τον εκάστοτε Ισπανό εταίρο καθώς αισθάνεται πιο άνετα με τον συνομιλητή του. Η παρουσία στις διεθνείς εκθέσεις είναι κύριος μοχλός πραγματοποίησης επιχειρηματικών συναντήσεων.

3. Καταναλωτικά Πρότυπα

Αναφορικά με τα καταναλωτικά πρότυπα που κυριαρχούν στην ισπανική αγορά, αυτά ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία, η οποία τελεί σε σχέση αντιστρόφως ανάλογη με την κατανάλωση. Αυτό σημαίνει ότι στην ισπανική αγορά παρατηρείται ότι εκείνοι οι καταναλωτές μεταξύ 30-44 ετών τείνουν να καταναλώνουν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους σε αντίθεση με τους καταναλωτές με ηλικία μεγαλύτερη των 64 ετών. Δεδομένου λοιπόν ότι σταδιακά ο πληθυσμός της Ισπανίας τείνει να

γερνά, καταλήγει κανείς εύλογα στο συμπέρασμα ότι και η κατανάλωση σταδιακά θα αρχίσει να μειώνεται και η αποταμίευση να αυξάνεται.

Σε γενικές γραμμές πάντως η Ισπανία είναι μία χώρα όπου η κατανάλωση είναι αυξημένη. Χαρακτηριστικά, η ατομική μέση ετήσια κατανάλωση σε είδη ένδυσης και υπόδησης κυμαίνεται λίγο κάτω από τα 600 ευρώ για τις γυναίκες, ποσό που είναι λίγο μικρότερο όσον αφορά στους άνδρες. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί ότι ως καταναλωτές οι Ισπανοί είναι αρκετά εσωστρεφείς, αφού είναι έκδηλη η τάση τους να επιλέγουν εγχώρια παραγόμενα είδη ακόμη και σε τομείς όπως η γαστρονομία.

4. Βιομηχανική Ιδιοκτησία

Το κανονιστικό πλαίσιο για τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας συμπεριλαμβάνει τόσο εθνικές όσο και ευρωπαϊκές-διεθνείς ρυθμίσεις. Αρμόδια είναι η Ισπανική Υπηρεσία Ευρεσιτεχνιών και Σημάτων (Oficina Española de Patentes y Marcas: www.oepm.es). Σχετικά με τις εθνικές ρυθμίσεις αξίζει να αναφερθούν οι νόμοι 17/2001(εμπορικό σήμα), 24/2015 και 11/1986 (διπλώματα ευρεσιτεχνίας), 20/2003 (βιομηχανικό σχέδιο).

ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Διαιτησία

Ο Νόμος 60/23.12.2003, ο οποίος βασίζεται στο πρότυπο UNCITRAL περί διεθνούς εμπορικής διαιτησίας, ρυθμίζει θέματα διαιτησίας, ενώ ο Νόμος 231/15.02.2008 ρυθμίζει θέματα διαιτησίας καταναλωτή. Στα Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια της Ισπανίας λειτουργεί δίκτυο διαιτητικών δικαστηρίων (<http://www.camaras.org/publicado/arbitraje/redcortesarbitraje.html>), το οποίο εποπτεύεται από το Κεντρικό Διαιτητικό Δικαστήριο ([http://www.corteapanolaarbitraje.es/](http://www.cortespanolaarbitraje.es/)).

Γ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ- ΔΑΣΜΟΛΟΓΗΣΗ

1. Συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας

Το Υπουργείο Εξωτερικών ανακοινώνει ότι η Σύμβαση μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Βασιλείου της Ισπανίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και αποτροπή της φοροδιαφυγής αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου που υπογράφηκε στη Μαδρίτη στις 4 Δεκεμβρίου 2000 και κυρώθηκε από την Χώρα μας με τον Νόμο 3015/2002 ο οποίος δημοσιεύτηκε στο Φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως υπ' αριθμ. 104, τεύχος Α' της 2 Μαΐου 2002, τέθηκε σε ισχύ σύμφωνα με την παραγρ. 2 του ίδιου άρθρου κατά ή μετά την πρώτη ημέρα του Ιανουαρίου που ακολουθεί αμέσως την ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ η Σύμβαση.

Η Σύμβαση μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Βασιλείου της Ισπανίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και της αποτροπής της φοροδιαφυγής αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος που υπογράφηκε στη Μαδρίτη στις 4 Δεκεμβρίου 2000.

2. Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων

Ο Φόρος Προσωπικού Εισοδήματος (IRPF) εφαρμόζεται σε φυσικά πρόσωπα που κατοικούν στην Ισπανία και φορολογούνται για το –παγκόσμιο- εισόδημά τους.

Ο φορολογούμενος θεωρείται ότι έχει την κατοικία του στο ισπανικό έδαφος όταν παραμένει περισσότερο από 183 ημέρες, κατά τη διάρκεια ενός φυσικού έτους, στην ισπανική επικράτεια ή εφόσον έχει σε αυτήν την έδρα της επαγγελματικής του δραστηριότητας ή το κέντρο των οικονομικών του συμφερόντων.

Ο υπολογισμός του φόρου συμπεριλαμβάνει ένα γενικό μέρος και μία «βάση αποταμίευσης», όπως χαρακτηριστικά αποκαλείται. Επιπλέον, ο φορολογικός νόμος καθιερώνει μια ποσοτική εξαίρεση πολύ σημαντική σε σχέση με το εισόδημα εργαζομένων, οι οποίοι, αν και φορολογικοί κάτοικοι στην Ισπανία, αναπτύσσουν εργασίες στο εξωτερικό. Η απαλλαγή αυτή εφαρμόζεται μέχρι ποσού 60.100 ευρώ ετησίως και υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Τα κλιμάκια φορολογικών συντελεστών όσον αφορά το γενικό μέρος έχουν ως ακολούθως:

καθαρό φορολογητέο εισόδημα	φορολογικός συντελεστής
	2017
€ 0-12.450	19%
€ 12.451-20.200	24%
€ 20.201-35.200	30%
€ 35.201-60.000	37%
€ 60.001 και άνω	45%

3. Φόρος επιχειρήσεων

Ο γενικός συντελεστής φορολογίας εταιρειών ανέρχεται σε 25%. Για τις επιχειρήσεις μικρού μεγέθους (με ετήσιο κύκλο εργασιών μικρότερο από €5 εκ., με λιγότερους των 25 εργαζομένων και που διατηρούν ή αυξάνουν απασχόληση) εφαρμόζεται συντελεστής 20% για τα πρώτα €300.000 και 25% για τα πλέον αυτών κέρδη. Ο συντελεστής για τις εταιρείες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων θα παραμείνει 30%.

Εκπτώσεις:

Γενική έκπτωση, της τάξης του 12-7%, επί των κερδών που επανεπενδύονται). Ειδικότερες εκπτώσεις: 17% επί των δαπανών ερευνητικού προσωπικού και 8% επί των επενδύσεων για έρευνα και ανάπτυξη (πλην της αγοράς ακίνητης περιουσίας), 12% επί των δαπανών για τεχνολογική καινοτομία, 1% επί των δαπανών για ενθάρρυνση χρήσης νέων τεχνολογιών από εργαζομένους.

Σύμφωνα με αλλαγές που επήλθαν το 2013, η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων, μέσω επανεπένδυσης κερδών (αποθεματικό κεφαλαιοδότησης) κατά 10%, θα μειώνει ισόποσα τη φορολογητέα βάση, υπό τον όρο ότι το εν λόγω ποσό δεν θα χρησιμοποιηθεί για περίοδο πέντε ετών. Επίσης, όσον αφορά στις ΜΜΕ, δίνεται η δυνατότητα μείωσης του συντελεστή έως και 22,5%, μέσω της συσσώρευσης μεριδίου 10% των κερδών (έως το ποσό του €1 εκ.), για την εξυπηρέτηση τυχόν φορολογικών επιβαρύνσεων εντός περιόδου πέντε ετών.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

Επίσης, για τις νέες επιχειρήσεις που συστήνονται μετά το 2013, εφαρμόζονται μειωμένοι συντελεστές (τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας) ύψους 15% για τα πρώτα €300.000 και 20% για τα κέρδη άνω του ποσού αυτού.

Η προπληρωμή του φόρου πραγματοποιείται 3 φορές ετησίως, τους μήνες Απρίλιο, Οκτώβριο και Δεκέμβριο, για το φορολογητέο εισόδημα των 3, 6 και 9 μηνών αντιστοίχως, σε ποσοστό 18% εφόσον υπολογίζεται επί των κερδών της προηγούμενης φορολογικής περιόδου ή 17% εάν υπολογίζεται ως προς εκείνα της τρέχουσας περιόδου.

Όσον αφορά στις ΜΜΕ (με ετήσιο κύκλο εργασιών κάτω των €10 εκ.) δίνεται η δυνατότητα εφαρμογής φοροελαφρύνσεων (λ.χ. μέσω απόσβεσης περιουσιακών στοιχείων), υπό προϋποθέσεις.

4.γ. Φόροι Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ακίνητης περιουσίας (δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1,1% για αστικά ακίνητα και το 0,9% για αγροτικά), Επιχειρηματικής δραστηριότητας (λαμβάνεται υπόψη το είδος δραστηριότητας, η τοποθεσία, τα έσοδα), Οχημάτων.

Εξειδικευμένη πληροφόρηση για το φορολογικό σύστημα είναι διαθέσιμη από το Υπουργείο Οικονομικών (www.aeat.es).

Λεπτομερείς πληροφορίες, για όλους τους τομείς που αφορούν στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ισπανία, παρέχει η αρμόδια υπηρεσία ξένων επενδύσεων Invest in Spain (www.investinspain.org).

4.δ. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Ο ανώτερος συντελεστής του ΦΠΑ ανέρχεται σε 21% και εφαρμόζεται στα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες. Ο μεσαίος συντελεστής είναι 10% και εφαρμόζεται σε τρόφιμα-ποτά (πλην αλκοολούχων), νερό, στέγαση, μεταφορές, ξενοδοχεία, εστιατόρια, κινηματογράφους, θέατρα. Ο κατώτερος συντελεστής είναι 4% και εφαρμόζεται σε: ψωμί, αλεύρι, γάλα, αυγά, τυρί, φρούτα και λαχανικά, βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά και φαρμακευτικά. Ειδικός, μειωμένος (7%), συντελεστής

(γενικός έμμεσος φόρος) ισχύει στις Κανάριες Νήσους, λόγω γεωγραφικής απόστασης από την ηπειρωτική χώρα.

Μία καινοτομία που ενσωματώθηκε πρόσφατα στο ισπανικό φορολογικό σύστημα είναι το ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης του ΦΠΑ και καταχώρησης αποδείξεων, τιμολογίων και λογιστικών βιβλίων, ώστε ο ΦΠΑ να αποδίδεται άμεσα. Στο νέο αυτό σύστημα υπόκεινται υποχρεωτικά όμιλοι επιχειρήσεων, μεγάλες επιχειρήσεις και οι υποκείμενοι σε μηνιαία απόδοση ΦΠΑ, ενώ έχει γίνει πρόβλεψη και για εθελοντική υπαγωγή σε αυτό. Καθίσταται λοιπόν σαφές ότι δεν επηρεάζει την φορολογία των πολιτών.

Σύμφωνα με το SII, όπως έχει καθιερωθεί να λέγεται, ο υπόχρεος σε απόδοση ΦΠΑ δεσμεύεται να ανεβάσει στην ηλεκτρονική πλατφόρμα που έχει ενεργοποιηθεί για το σκοπό αυτό, τα βιβλία ελέγχου εισερχόμενων και εξερχόμενων τιμολογίων, επενδυτικών αγαθών και διακοινοτικών συναλλαγών. Ο χρόνος μέσα στον οποίο οφείλει να διεκπεραιώσει τη δήλωση του είναι 4 ημέρες από την έκδοση, τη λογιστική εγγραφή, την έκδοση της φορτωτικής, όταν πρόκειται για διακοινοτική μεταφορά αγαθών ή μέχρι την 30^η Ιανουαρίου κάθε έτους, αν πρόκειται για επενδύσεις.

4.ε. Φόρος αυτοαπασχολούμενων

Ο γενικός φορολογικός συντελεστής ανέρχεται σε 15%. Εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 7% σε νέους αυτοαπασχολούμενους για περίοδο τριών ετών, υπό την προϋπόθεση ότι δεν είχαν ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα δώδεκα μήνες πριν την έναρξη της νέας απασχόλησής τους.

5. Δασμοί

Ενδοενωσιακό εμπόριο

Ως επιχείρηση που πραγματοποιεί συναλλαγές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και της Τουρκίας, έχει το δικαίωμα να πραγματοποιεί ελεύθερα εισαγωγές και εξαγωγές εμπορευμάτων. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη δεν μπορούν να περιορίζουν τις ποσότητες των εισαγωγών/εξαγωγών ούτε να παρεμποδίζουν με οποιονδήποτε άλλο τρόπο τις εμπορικές συναλλαγές.

Το δικαίωμα στο ελεύθερο εμπόριο εμπεριέχει επίσης το δικαίωμα ελεύθερης διαμετακόμισης στο έδαφος της ΕΕ. Όταν ένα προϊόν - ακόμη κι αν έχει παραχθεί εκτός ΕΕ - εισαχθεί στην ΕΕ, μπορεί στη συνέχεια να μεταφερθεί ελεύθερα σε οποιοδήποτε μέρος της ΕΕ.

Εναρμονισμένοι κανόνες

Εάν τα προϊόντα πληρούν τους εναρμονισμένους κανόνες της ΕΕ μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα εντός της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να τεθεί κανένας περιορισμός, όπως π.χ. στην ποσότητα των πωλήσεων. Οι εναρμονισμένοι κανόνες της ΕΕ βασίζονται σε μια σειρά προϋποθέσεων που αποσκοπούν στην προστασία των καταναλωτών, της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

Μη εναρμονισμένοι κανόνες

Εάν τα προϊόντα δεν υπόκεινται σε εναρμονισμένους κανόνες της ΕΕ, ενδεχομένως να υπόκεινται σε εθνικούς κανόνες. Σε αυτή την περίπτωση, εξακολουθεί να υφίσταται το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων με βάση την αρχή της [αμοιβαίας αναγνώρισης](#).

Περιορισμοί που βασίζονται σε εθνικούς κανόνες

Τα προϊόντα μπορεί να εξακολουθούν να υπόκεινται σε περιορισμούς εάν αντιβαίνουν στο δημόσιο συμφέρον – ειδικότερα, για λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων, των ζώων ή των φυτών, του περιβάλλοντος, της δημόσιας ασφάλειας ή των χρηστών ηθών. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να μπορούν να αποδείξουν ότι οι περιορισμοί αυτοί στην ελεύθερη κυκλοφορία είναι δικαιολογημένοι και αναλογικοί, όπως η υποβολή σε διαδικασία προηγούμενης έγκρισης ορισμένων προϊόντων που παρουσιάζουν πραγματικό κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία.

Δικαίωμα ελεύθερης διαμετακόμισης

Το δικαίωμα ελεύθερων συναλλαγών εμπεριέχει επίσης το δικαίωμα ελεύθερης διαμετακόμισης σε ολόκληρο το έδαφος της ΕΕ, του ΕΟΧ και της Τουρκίας. Όταν ένα προϊόν - ακόμη κι αν έχει παραχθεί εκτός ΕΕ - εισαχθεί στην ΕΕ, μπορεί στη συνέχεια να μεταφερθεί ελεύθερα σε οποιοδήποτε μέρος της ΕΕ.

Δ. ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ξένες επενδύσεις στην Ισπανία

Η έλευση της διεθνούς οικονομικής κρίσης στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας, είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν οι εισροές των ξένων επενδύσεων από τη μέγιστη τιμή των €30,4 δισ. το 2008, σε €12,29 δισ. το 2010. Η αύξηση που σημειώθηκε το 2011 (€28,94 δισ.) ενδεχομένως να συνδέεται με το μακρύ βαθμό ωρίμανσης επενδυτικών προγραμμάτων παλαιότερων ετών, καθώς το επόμενο έτος μειώθηκαν εκ νέου στα €14,8 δισ.

Το διάστημα 2013-2016, παρατηρείται σταδιακή ανάκαμψη, λαμβάνοντας υπόψη ότι το διεθνές περιβάλλον κατά την περίοδο αναφοράς εξακολουθεί να μην είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό για την ανάληψη επενδυτικών πρωτοβουλιών. Ενδιαφέρον στοιχείο είναι, επίσης, ότι ο λόγος επενδύσεων/αποεπενδύσεων την περίοδο προ της κρίσης (2000-2007) είναι σαφώς υψηλότερος (48%) από ότι το χρονικό διάστημα που ακολούθησε (25% το 2007-2016)

Το 2015 καταγράφηκε μείωση των παραγωγικών επενδύσεων τόσο των μεικτών όσο και των καθαρών (-1,2% και -2,1%, αντιστοίχως). Οι αποεπενδύσεις παραγωγικών επενδύσεων διατηρήθηκαν στο επίπεδο του 2015, παραμένοντας πάντως μακριά από τη μέγιστη τιμή που εμφάνισαν το 2012. Το μερίδιο των παραγωγικών επενδύσεων, επί του συνόλου, μειώθηκε σε 71%, από 93,9% το 2015.

Εξίσου σημαντική είναι η διαπίστωση ότι σημείωσε μεγάλη αύξηση το ποσοστό των παραγωγικών επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν σε εισηγμένες εταιρείες (μερίδιο 22,6%, από 14,5% το 2015 για τις μεικτές και 30,2%, από 17,2% το 2015 για τις καθαρές). Το μερίδιο των επενδύσεων που κατευθύνθηκε στη δημιουργία νέων ή αναβάθμιση υφιστάμενων παραγωγικών εγκαταστάσεων ανήλθε στο 23,3% του συνόλου, έναντι 28,6% το 2015, ενώ το 25,6% αφορούσε αυξήσεις συμμετοχών που δεν συνδέονται με αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας (το υπόλοιπο 51,2% αντιστοιχεί σε εξαγορές υφιστάμενων επιχειρήσεων).

Εκ των κύριων τομέων που κατευθύνθηκαν οι ξένες επενδύσεις, αύξηση παρουσίασαν εκείνοι των κτηματομεσιτικών δραστηριοτήτων (11,2%), των χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων (-11,3%) και του εμπορίου (-33,1%).

Όσον αφορά στις χώρες προέλευσης, κατά το 2016, ξεχωρίζουν οι αυξήσεις των ροών από το Λουξεμβούργο (41,9%), τη Γερμανία (151,4%), το Μεξικό (46,5%), το Ην. Βασίλειο (33,4%), το Χονγκ Κονγκ (210%) και την Ιαπωνία (29,8%), ενώ μειώσεις σημείωσαν εκείνες από την Ολλανδία (-50,9%), τη Γαλλία (-14,6%) και τις ΗΠΑ (-38%). Ανά γεωγραφικές περιοχές, οι επενδύσεις από χώρες του ΟΟΣΑ διατηρήθηκαν σε υψηλό επίπεδο (89,8% του συνόλου), ενώ οι αντίστοιχες από χώρες της ΕΕ (15) αυξήθηκαν στο 76,2%, από 81,1%, το 2015. Το μερίδιο της Λ. Αμερικής μειώθηκε στο 9,1%, από 7,8%.

Αναπτυξιακός νόμος

Ο Ισπανικός Οργανισμός Διεθνούς Συνεργασίας για την ανάπτυξη (AECID) προωθεί τους στόχους στρατηγικής οικονομικής ανάπτυξης και προώθησης του επιχειρηματικού τομέα, εφαρμόζοντας Σχέδιο Δράσης για την οικονομική ανάπτυξη.

Με το τέταρτο γενικό σχέδιο (IV Plan Director), ο Οργανισμός προωθεί και υποστηρίζει τις Δημόσιες Πολιτικές των χωρών-μελών του με σκοπό: την ενσωμάτωση των χωρών αυτών στη διεθνή οικονομία, την προώθηση των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ), τη διευκόλυνση της οικονομικής ενσωμάτωσης, την υιοθέτηση προγράμματος για αξιοπρεπή εργασία, την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων και οργανώσεων εργοδοτών-εργαζομένων και τέλος την προώθηση στρατηγικών τομέων, όπως η ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Ειδικότερα όσον αφορά στις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις, από το 2015 ισχύει ο Ν. 5/2015, ο οποίος αποβλέπει στο να διευκολύνει την πρόσβαση των εν λόγω επιχειρήσεων σε τραπεζικές πιστώσεις προκειμένου να καταφέρουν να αναπτύξουν εναλλακτικές έναντι των τραπεζικών χρηματοδοτήσεων.

Καθεστώς ιδιωτικοποιήσεων

Αρμόδια για τις ιδιωτικοποιήσεις είναι η Κρατική Εταιρία Βιομηχανικών Συμμετοχών (Sociedad Estatal de Participaciones Industriales-SEPI) η οποία είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και ανήκει στο Υπουργείο Οικονομικών και Δημόσιας Διοίκησης.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Το Συμβούλιο Ιδιωτικοποιήσεων (Consejo Consultivo de Privatizaciones-CCP) παίζει επίσης καίριο ρόλο στις πραγματοποιούμενες ιδιωτικοποιήσεις με τη συμβουλευτικές αρμοδιότητες και την εξειδικευμένη γνώση που διαθέτει.

Η Συμφωνία του Υπουργικού Συμβουλίου της 28^{ης} Ιουνίου 1996, καθιέρωνε ως Διαχειριστές της διαδικασίας ιδιωτικοποιήσεων την Κρατική Εταιρία Βιομηχανικών Επενδύσεων (Sociedad Estatal de Participaciones Industriales-SEPI), την Κρατική Εταιρία Περιουσιακών Στοιχείων (Sociedad Estatal de Participaciones Patrimoniales-SEPPa) και την Κρατική Βιομηχανική Υπηρεσία (Agencia Industrial del Estado-AIE). Οι αναμορφώσεις του δημόσιου επιχειρηματικού τομέα που ακολούθησαν, είχαν ως συνέπεια σήμερα, ο μοναδικός Διαχειριστής με ενεργό ρόλο να είναι ο πρώτος από τους προαναφερόμενους φορείς.

Ο ρόλος του Διαχειριστή είναι η σχεδίαση της διαδικασίας πώλησης και η σύναψη συμφωνίας με την εταιρία, υπό την αναβλητική αίρεση αναγνώρισής της από το Υπουργικό Συμβούλιο, καθώς και της γνωμοδότησης του Συμβουλίου Ιδιωτικοποιήσεων. Ο φάκελος με τις πληροφορίες σχετικά με την εξέλιξη της διαδικασίας και την συγκεκριμένη πρόταση πώλησης αποστέλλεται στο Συμβούλιο Ιδιωτικοποιήσεων για την αντίστοιχη ανάλυση. Αφού έχει αποσταλεί ο φάκελος, το Συμβούλιο Ιδιωτικοποιήσεων εκπονεί μια γνωμοδότηση ως προς το βαθμό επάρκειας της διαδικασίας με κριτήριο τις αρχές της διαφάνειας, της συναίνεσης και της δημοσιότητας. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνει διάφορες συστάσεις με σκοπό τη βέλτιστη εφαρμογή της πρότασης. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο ρόλος του Συμβουλίου Ιδιωτικοποιήσεων είναι συμβουλευτικός και μη δεσμευτικός και ως εκ τούτου, δεν συμμετέχει άμεσα στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις διαδικασίες ιδιωτικοποίησης.

Στη συνέχεια η γνωμοδότηση του Συμβουλίου διαβιβάζεται στο Διαχειριστή, ο οποίος είναι επιφορτισμένος να αξιολογήσει την πρόταση ιδιωτικοποίησης, καθώς και στον αντίστοιχο Υπουργό, ο οποίος θα μεριμνήσει για την κοινοποίηση στην Επιτροπή της Κυβέρνησης που είναι αρμόδια για Οικονομικά θέματα, με στόχο την μετέπειτα εισαγωγή του ζητήματος στο Υπουργικό Συμβούλιο και την οριστική έγκριση από αυτό. Σε κάθε περίπτωση είναι ο Διαχειριστής και σε τελευταίο βαθμό το Υπουργικό Συμβούλιο, τα εκτελεστικά όργανα της ιδιωτικοποίησης.

Το Υπουργικό Συμβούλιο δημοσιεύει τις γνωμοδοτήσεις του και δελτία τύπου στα μέσα ενημέρωσης και επιπλέον μέσω της ιστοσελίδας του www.ccp.es.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

Σε αντίθεση με το Συμβούλιο, το οποίο δρα στο στάδιο πριν από την ολοκλήρωση της ιδιωτικοποίησης, υπάρχουν επίσης όργανα τα οποία αναλαμβάνουν και διεκπεραιώνουν έναν έλεγχο της ιδιωτικοποίησης, εκ των υστέρων εξετάζοντας τις συνέπειές της από τη σκοπιά της νομιμότητας και με οικονομικά κριτήρια.

Πιστοληπτική ικανότητα χώρας-κίνδυνοι/προοπτικές

Η ισπανική οικονομία διατήρησε, το 2016, την πορεία ανάκαμψης που ξεκίνησε στα μέσα του 2013. Ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν ίδιος με το προηγούμενο έτος, ανερχόμενος σε 3,2%. Η θετική επίδοση αποδίδεται στην ευνοϊκή εξέλιξη εξωγενών και ενδογενών παραγόντων. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται η βελτίωση των όρων χρηματοδότησης, η χαμηλή τιμή του πετρελαίου και τα μέτρα νομισματικής επέκτασης της ΕΚΤ. Στην δεύτερη κατηγορία εντάσσονται η ανάκτηση της εμπιστοσύνης, ως αποτέλεσμα της εφαρμοσθείσας τα τελευταία έτη πολιτικής μεταρρυθμίσεων και δημοσιονομικής προσαρμογής, η αύξηση της ανταγωνιστικότητας, η βελτίωση της προοπτικής στην αγορά εργασίας και ο επεκτατικός χαρακτήρας της δημοσιονομικής πολιτικής. Εντούτοις, απότοκο της βαθιάς κρίσης που διήλθε η ισπανική οικονομία παραμένουν η υψηλή ανεργία και το δημόσιο χρέος, η αντιμετώπιση των οποίων θα απαιτήσει περισσότερο χρόνο και προσπάθεια.

Η προοπτική της ισπανικής οικονομίας για την περίοδο 2017-2019 είναι θετική, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Κεντρικής Τράπεζας της Ισπανίας (ΚΤΙ), αν και ο ρυθμός αύξησης των κύριων δεικτών θα βαίνει μειούμενος. Για το 2018 η Κυβέρνηση η Κυβέρνηση προβλέπει αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,3%, ποσοστό το οποίο υποδεικνύει μία επιβράδυνση της ισπανικής οικονομίας κατά 8/10 σε σχέση με το 2017, περίοδο για την οποία είχε υπολογιστεί αύξηση 3,1%. Η επιβράδυνση αυτή αντικατοπτρίζει τη συγκράτηση του οικονομικού κύκλου, όπως διαπιστώνουν εθνικοί και διεθνείς οργανισμοί. Τη δεδομένη στιγμή περισσότεροι οίκοι αξιολόγησης την κατατάσσουν στην κλάση BBB+. Επιπλέον οφείλεται πιθανότατα και στον περιορισμό της εγχώριας ζήτησης, αποτέλεσμα του κλίματος ανασφάλειας που έχει προκληθεί εξαιτίας της καταλανικής κρίσης.

Παρόλα αυτά, τα τελευταία έτη η οικονομική κατάσταση της Ισπανίας δείχνει να βελτιώνεται με μία σταθερότητα και οι προσδοκίες για τα επόμενα έτη δείχνουν να είναι αισιόδοξες, παρά τα εσωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Ε. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ- ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Οι σπουδαιότερες διεθνείς κλαδικές εμπορικές εκθέσεις διοργανώνονται στην Μαδρίτη και στη Βαρκελώνη. Η συμμετοχή σε αυτές επιχειρήσεων που ενδιαφέρονται για την αγορά της χώρας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική. Περισσότερες πληροφορίες ανευρίσκονται στις ιστοσελίδες των διοργανωτών: www.ifema.es και www.firabarcelona.com.

Σχετικά με διαγωνισμούς που προκηρύσσονται στην Ισπανία, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ενημερώνονται από την ηλεκτρονική υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών (<https://contrataciondelestado.es>), καθώς επίσης και από την ηλεκτρονική υπηρεσία TED (Tenders Electronic Daily) της ΕΕ (<http://ted.europa.eu>). Το TED παρέχει ανοικτή πρόσβαση στις ανακοινώσεις δημοσίων συμβάσεων που προκηρύσσονται στις χώρες μέλη της ΕΕ και του ΕΟΧ και οι οποίες δημοσιεύονται καθημερινά στο συμπλήρωμα της επίσημης εφημερίδας της ΕΕ.

Πληροφορίες για πρότυπα και τεχνικούς κανονισμούς είναι διαθέσιμες από την Ισπανική Ένωση Προτύπων και Πιστοποίησης (www.en.aenor.es). Για την κατοχύρωση εμπορικού σήματος στην Ισπανία θα πρέπει να απευθύνονται στο Γραφείο Εναρμονισμού της Ενιαίας Αγοράς (<http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/index.en.do>).

Για θέματα ευρεσιτεχνιών αρμόδιο είναι το Spanish Patent and Trademark Office (<http://www.oepm.es/en/index.html>), το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Βιομηχανίας, ενώ για ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το Υπουργείο Εκπαίδευσης, Πολιτισμού και Αθλητισμού (<http://en.www.mcu.es/propiedadInt/CE/Contacte.html>).

Η ανεύρεση εξειδικευμένου προσωπικού δεν συνιστά πρόβλημα, καθώς η Ισπανία διαθέτει επάρκεια εργατικού δυναμικού και εκτενές δίκτυο γραφείων εύρεσης εργασίας δημοσίων (http://www.sepe.es/contenidos/empresas/ofertas_empleo/buscador_empleo.html) και ιδιωτικών υπαλλήλων (<http://www.asempleo.com/index.asp>). Ο κατώτερος μισθός (μεικτός) ανέρχεται σε € 655,20 (2015), οι δε εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές αντιπροσωπεύουν το 30% περίπου του μισθού. Η εργασιακή μεταρρύθμιση, που πραγματοποιήθηκε το 2012, αποβλέπει στην αύξηση του βαθμού ευελιξίας στην αγορά εργασίας.

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΣΤ. ΚΛΑΔΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η Ισπανία είναι μέλος της ΕΕ από το 1986 και της ευρωζώνης και συνεπώς ισχύουν, εν γένει, οι ίδιες επιχειρηματικές πρακτικές και πρότυπα με τις υπόλοιπες οικονομίες της ΕΕ.

Παρά την ύφεση της περιόδου 2009-2013, η ισπανική οικονομία παραμένει ανεπτυγμένη, διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική. Παρουσιάζει ευκαιρίες και προκλήσεις για εξωστρεφείς ελληνικές επιχειρήσεις.

Κύρια χαρακτηριστικά που της προσδίδουν δυναμικότητα και την καθιστούν ενδιαφέρουσα αγορά στόχο είναι:

- το μέγεθος της αγοράς
- ο υψηλός βαθμός οικονομικής ελευθερίας
- η παρουσία ανταγωνιστικών επιχειρήσεων
- τα υψηλά καταναλωτικά πρότυπα
- η προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών
- η ιδιότητά της ως πύλη για την Λατινική Αμερική
- η ποιότητα εξειδικευμένων προμηθευτών
- το ανεπτυγμένο δίκτυο υποδομών

Οι ευρύτερες περιφέρειες της Μαδρίτης και της Βαρκελώνης είναι τα δύο μεγαλύτερα επιχειρηματικά κέντρα, με πληθυσμό 6,4 εκ. και 5,3 εκ., αντιστοίχως. Βιομηχανικά κέντρα και κέντρα έρευνας και τεχνολογίας υπάρχουν και σε άλλες μεγάλες πόλεις, όπως η Σεβίλλη, το Μπιλμπάο, η Βαλένθια και η Σαραγόσα.

Ελληνικές εταιρείες που ενδιαφέρονται να εξάγουν στην Ισπανία ενδείκνυται να χρησιμοποιήσουν διανομέα ή αντιπρόσωπο με γνώση της τοπικής αγοράς. Οι αντιπρόσωποι μπορούν να προσφέρουν εθνική ή πιο περιορισμένη γεωγραφική κάλυψη. Εταιρείες που σχεδιάζουν πιο ουσιαστικές επενδύσεις δύνανται να συμπράξουν με ισπανικές εταιρείες ή να ιδρύσουν εταιρεία με μερική ή πλήρη κυριότητα.

Η είσοδος στη ισπανική αγορά προϋποθέτει ικανή έρευνα αγοράς. Το Γραφείο ΟΕΥ της

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Ελληνικής Πρεσβείας μπορεί να συνδράμει ενδιαφερόμενες ελληνικές επιχειρήσεις στην κατεύθυνση αυτή.

Συνιστάται η χρήση νομικής αρωγής προ της ολοκλήρωσης συμφωνιών με αντιπροσώπους. Κάθε περιφέρεια της Ισπανίας έχει το δικό της συμβούλιο εμπορικών αντιπροσώπων, στο οποίο αυτοί εγγράφονται υποχρεωτικά. Οι ιστοσελίδες εκείνων της Μαδρίτης και της Βαρκελώνης είναι www.coaccm.org, www.coacb.com, αντιστοίχως.

Βασική γλώσσα εργασίας είναι η ισπανική (μολονότι ορισμένες από τις Αυτονομίες έχουν την δική τους, Χώρα των Βάσκων, Καταλονία). Οι περισσότερες εκ των μεγάλων ισπανικών επιχειρήσεων έχουν προσωπικό με σχετική ευχέρεια επικοινωνίας στην αγγλική γλώσσα, δεν ισχύει όμως το ίδιο για τις μικρότερου μεγέθους εταιρείες. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα μετάφρασης-διερμηνείας για την σύνταξη αλληλογραφίας και την δια ζώσης επικοινωνία, ιδίως κατά το αρχικό στάδιο της συνεργασίας. Τα προγράμματα προβολής και διαφήμισης θα πρέπει, επίσης, να είναι προσαρμοσμένα στα ισπανικά (χρήσιμες κλαδικές επαφές είναι διαθέσιμες από την Ένωση Διαφημιστών Ισπανίας, www.anunciantes.com).

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΠΟ ΕΛΛΑΔΑ

(ποσά σε εκ. €)	2012	2013	2014	2015	2016
Εξαγωγές συνολικές	543,69	580,77	673,52	696,75	703,35
Πετρελαιοειδή (CN 27)	119,17	95,67	159,03	82,57	85,94
Εξαγωγές χωρίς πετρελαιοειδή	424,51	485,09	514,95	616,22	617,41

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(ποσά σε εκ. €)	2012	2013	2014	2015	2016
Εισαγωγές συνολικές	1.348,15	1.398,24	1.641,88	1.598,93	1.626,52
Πετρελαιοειδή (CN 27)	94,08	126,39	167,38	135,52	71,1
Εισαγωγές χωρίς πετρελαιοειδή	1.254,06	1.271,85	1.474,50	1.463,41	1.555,42

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΤΑ 5 ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΞΑΓΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (CN4)

2012			2013			2014			2015			2016		
CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)
2710	Λάδια πετρελαίου	119,15	2710	Λάδια πετρελαίου	95,60	2710	Λάδια πετρελαίου	158,97	8471	Μηχανές επεξεύρασης	88,59	2710	Λάδια από πετρέλαιο	85,53

Ανδα. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

0302	Ψάρια, βρώσιμα	55,37	0302	Ψάρια, βρώσιμα	66,05	8471	Μηχανές επεξεργασίας	71,04	2710	Λάδια από πετρελαιο	82,54	8471	Μηχανές επεξεργασίας	79,36
3004	Φάρμακα	35,57	3004	Φάρμακα	42,25	0302	Ψάρια, βρώσιμα	60,13	0302	Ψάρια, βρώσιμα	54,47	0302	Ψάρια, βοώσιμα	67,78
7411	Σωλήνες από ναλκό	24,68	1509	Ελαιόλαδο & κλάσματά του	33,91	3004	Φάρμακα	35,76	3004	Φάρμακα	40,64	3004	Φάρμακα	50,01
3902	Πολυμερή του προπιλενίου	13,62	7411	Σωλήνες από ναλκό	22,93	7411	Σωλήνες από ναλκό	22,01	7411	Σωλήνες από ναλκό	29,87	7411	Σωλήνες από ναλκό	25,55

ΤΑ 5 ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (CN4)

2012			2013			2014			2015			2016		
CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)	CN4	Περιγραφή προϊόντος	Αξία (εκ. €)
'3004'	Φάρμακα	83,27	2710'	Λάδια πετρελαίου	120,77	2710'	Λάδια πετρελαίου	162,17	2710'	Λάδια πετρελαίου	129,43	8703'	Επιβατικά αυτοκίνητα	95,96
'2710'	Λάδια πετρελαίου	66,41	3004'	Φάρμακα	74,52	3004'	Φάρμακα	81,65	3004'	Φάρμακα	73,43	8502'	Μηχανές παοανωνής	72,10
'6204'	Ενδύματα	43,67	8703'	Επιβατικά αυτοκίνητα	50,04	7403'	Χαλκός & κράματα ναλκού	79,31	8703'	Επιβατικά αυτοκίνητα	70,42	2710'	Λάδια πετρελαίου	68,72
'7403'	Χαλκός & κράματα ναλκού	43,56	7403'	Χαλκός & κράματα ναλκού	48,45	8703'	Επιβατικά αυτοκίνητα	66,66	6204'	Ενδύματα	46,89	3004'	Φάρμακα	62,26
'8703'	Επιβατικά αυτοκίνητα	41,06	6204'	Ενδύματα	43,50	6204'	Ενδύματα	44,06	7403'	Χαλκός & κράματα ναλκού	46,69	7403'	Χαλκός & κράματα ναλκού	58,36

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΑΜΕΣΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

(ποσά σε εκ. €)	2012	2013	2014	2015**	2016
Ελληνικής προέλευσης Απόθεμα ΑΞΕ στην Ισπανία*	122,4	124,3	109,7	108,3	ΜΔ***
Απόθεμα ΑΞΕ από την Ισπανία στην Ελλάδα *	773,8	999,1	1.032,6	781,4	ΜΔ***

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, * Συνολικά κεφάλαια τέλους έτους αναφοράς, ** Μη διαθέσιμα στοιχεία

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

(χιλ. επισκέπτες)	2012	2013	2014	2015	2016
Αφίξεις από την Ισπανία στην Ελλάδα (1)	155,72	91,98	136,23	93,62	32,89*
Αφίξεις στην Ισπανία από την Ελλάδα (2)	40,20	66,00	86,25	74,42	Μδ**

Z. ΧΡΗΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(Α) ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΜΑΔΡΙΤΗΣ
 Avenida Doctor Arce, 24 Madrid 28002
 Tel.: +34 (91) 564 46 53, Fax: +34 (91) 564 46 68
 e-mail: gremb.mad@mfa.gr

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
 Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Avenida Doctor Arce, 24 Madrid 28002

Tel.: +34 (91) 564 45 92, Fax: +34 (91) 564 59 32

e-mail: ecocom-madrid@mfa.gr, www.agora.mfa.gr/es73

(B) ΔΙΜΕΡΗ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΑ

CAMARA DE COMERCIO HISPANO-GRIEGA

Calle Santa Cruz de Marcenado 31, 1ª planta, 28015 - Madrid

Tel.: +34 915490309

e-mail: secretaria@camarahispanogriega.com, www.camarahispanogriega.com

HELLENIC-SPANISH CHAMBER OF COMMERCE

Πούλιου 8, Αμπελόκηποι, 11523, Αθήνα

Tel.: +30 210 6801074

e-mail: info@hellenicspanishchamber.gr, www.hellenicspanishchamber.gr

(Γ) ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ

MINISTERIO DE ECONOMÍA, INDUSTRIA Y COMPETITIVIDAD

Pº. de la Castellana, 162. 28046-Madrid

Tel.: +34 (91) 583 74 00, www.mineco.gob.es

MINISTERIO DE HACIENDA Y FUNCION PÚBLICA

C/. Alcalá, 9 Pº Castellana, 162, Madrid

Tel.: +34 (91) 595 80 00, www.minhap.gob.es

MINISTERIO DE ENERGÍA, TURISMO Y AGENDA DIGITAL

Pº de la Castellana 160. 28046 Madrid

Tel.: +34 (91) 349 46 40 / 902 44 60 06, www.minetad.gob.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη

Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

MINISTERIO DE EMPLEO Y SEGURIDAD SOCIAL
Calle Agustín de Betancourt, 4, 28071, Madrid
Tel.: +34 (91) 363 00 00, www.empleo.gob.es

(Δ) ΚΡΑΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

INVEST IN SPAIN
C/Orense, 58. 3ª planta, 28020 Madrid
Tel.: + 34 91 503 58 00, www.investinspain.org

INSTITUTO ESPAÑOL DE COMERCIO EXTERIOR (ICEX)
Paseo de la Castellana, 14-16, 28046 Madrid
Tel.: +34 (902) 34 90 00, www.icex.es

SUBDIRECCIÓN GENERAL DE INCENTIVOS REGIONALES
Paseo de la Castellana, 162. Planta 21, 28046 Madrid
Tel.: +34 (91) 583 49 65, www.pap.meh.es

DIRECCIÓN GENERAL DE TRIBUTOS
C/ Alcalá, 5, 28014 Madrid
Tel.: +34 (91) 595 80 00, www.meh.es

DIRECCIÓN GENERAL DEL TESORO
Paseo del Prado, 6, 28014 Madrid
Tel.: +34 (91) 209 95 00, www.tesoro.es

CENTRO DE DESARROLLO TECNOLÓGICO INDUSTRIAL (CDTI)
C/ Cid, 4, 28001 Madrid
Tel.: +34 (91) 581 55 00 / 209 55 00, www.cdti.es

DIRECCIÓN GENERAL DE POLÍTICA DE LA PEQUEÑA Y MEDIANA EMPRESA
Paseo de la Castellana, 160. Planta 11-12, 28046 Madrid
Tel.: +34 (900) 19 00 92, www.ipyme.org

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

DIRECCIÓN GENERAL DE (TRABAJO) EMPLEO
C/ Pío Baroja, 6M 28009 Madrid
Tel.: +34 (91) 363 18 01 / 02, Fax: +34 (91) 363 20 38, www.mtas.es

DIRECCIÓN GENERAL DE ASUNTOS Y ASISTENCIA CONSULARES
C/ Juan deMena, 4, 28014 Madrid
Tel.: +34 (91) 379 17 00, www.mae.es

AGENCIA ESTATAL DE ADMINISTRACIÓN TRIBUTARIA (AEAT):
DPTO. DE ADUANAS E IMPUESTOS ESPECIALES
Avda.Llano Castellano, 17, 28071 Madrid
Tel.: +34 (91) 728 94 50, www.aeat.es

MINISTERIO DE AGRICULTURA, ALIMENTACION Y MEDIO AMBIENTE
Paseo de la Infanta Isabel, 1, 28071 Madrid
Tel.: +34 (91) 347 53 68 / 347 57 24, www.mapama.gob.es

INSTITUTO NACIONAL DE EMPLEO (SEPE/SERVICIO PÚBLICO DE EMPLEO ESTATAL)
C/ Condesa de Venadito, 9, 28027 Madrid
Tel.: +34 (91) 585 98 88, www.sepe.es

COMPAÑÍA ESPAÑOLA DE FINANCIACIÓN DEL DESARROLLO (COFIDES)
C/ Príncipe de Vergara, 132, 9ª planta, 28002 Madrid
Tel.:+ 34 (91) 745 44 80 / 562 60 08, Fax.: +34 (91) 561 00 15, www.cofides.es

CONSEJO SUPERIOR DE INVESTIGACIONES CIENTÍFICAS (CSIC)
C/ Serrano, 117, 28006 Madrid
Tel.: + 34 (91) 568 14 00, Fax.: +34 (91) 411 30 77, www.csic.es

[INSTITUTO NACIONAL DE ESTADISTICA](http://www.ine.es)
www.ine.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

(Ε) ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

CONSEJO SUPERIOR DE CÁMARAS DE COMERCIO INDUSTRIA Y NAVEGACIÓN DE ESPAÑA (CSC)

C/ Ribera del Loira, 12, 28042 Madrid

Tel.: +34 (91) 590 69 00, e-mail: info@cscamaras.es, www.camaras.org

CONFEDERACION ESPAÑOLA DE ORGANIZACIONES EMPRESARIALES (CEOE)

C/ Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel.: +34 (91) 566 34 00, e-mail: ceoe@ceoe.es, www.ceoe.es

CONFEDERACIÓN ESPAÑOLA DE LA PEQUEÑA Y MEDIANA EMPRESA (CEPYME)

C/ Diego de León, 50, 28006 Madrid

Tel.: +34 (91) 411 61 61, e-mail: cepyme@cepyme.es, www.cepyme.es

AGENCIA ESPAÑOLA DE COOPERACION INTERNACIONAL (AECI)

Avda. Reyes Católicos, 4, 28040 Madrid

Tel.: +34 (91) 583 81 00, www.aeci.es

INSTITUTO DE CONTABILIDADY AUDITORÍA DE CUENTAS

C/Huertas, 26, 28014 Madrid

Tel: +34 (91) 389 56 00, www.icac.meh.es

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE CONTABILIDAD Y ADMINISTRACIÓN DE EMPRESAS

C/ Rafael Bergamin, 16 B, 28043 Madrid

Tel.: +34 (91) 547 37 56 / (91) 547 44 65, Fax.: +34 (91) 541 34 84

e-mail: info@aeca.es, www.aeca.es

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE EMPRESAS DE CONSULTORÍA

C/ Monte Esquinza, 34 - 2º B, 28010 Madrid

Tel.: +34 (91) 308 01 61, Fax: +34 (91) 391 35 93

e-mail: consultoras@consultoras.org, www.consultoras.org

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA DE MADRID

Plaza de la Independencia, 1, 28001 Madrid
Tel.: +34 91 538 35 00, Fax: +34 91 538 36 77
camara@camaramadrid.es, www.camaramadrid.es

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA DE BARCELONA

Diagonal, 452-454, 08006 Barcelona
T. +34 902 44 84 48, F. +34 934 16 93 01
cambra@cambrabcn.org, www.cambrabcn.es

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA DE BILBAO

c/ Alameda Recalde, 50, 48008 Bilbao
T. +34 944 70 65 00, F. +34 944 43 61 71
atencionalcliente@camarabilbao.com, www.camarabilbao.com

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA DE SEVILLA

Plaza de la Contratación, 8, 41004 - Sevilla
Tel: +34 902.93.23.20 Fax: +34 954.22.56.19
Email: ccinsevilla@camaradesevilla.com

CAMARA OFICIAL DE COMERCIO E INDUSTRIA Y NAVEGACION DE MALAGA

Cortina del Muelle 23, 29015 Málaga
Tel: +34 952 211 673, +34 952 211 675, Fax: +34 952 229 894
info@camaramalaga.com, www.camaramalaga.com

(ΣΤ) ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

COMISIÓN NACIONAL DEL MERCADO DE VALORES (CNMV)
(SECCIÓN DE ENTIDADES SUPERVISADAS Y PROFESIONALES)

C/Miguel Ángel, 11, 28010 Madrid
Tel.: +34 (91) 585 15 00 / (902) 14 92 00, Fax: +34 (91) 585 17 01, www.cnmv.es

---

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

BOLSAS Y MERCADOS ESPAÑOLES (BME)

Plaza de la Lealtad, 1, 28014 Madrid

Tel.: +34 (91) 709 50 00 / 589 11 84 (Protector del Inversor), Fax: +34 (91) 589 12 52

e-mail: infobolsamadrid@grupobme.es, www.bolsamadrid.es

BOLSA DE BARCELONA

Paseo de Gracia, 19, 08007 Barcelona

Tel.: +34 (93) 401 35 55, Fax: +34 (93) 401 36 50

e-mail: informacion@borsabcn.es, www.borsabcn.es

BOLSA DE BILBAO

C/ José María Olábarri, 1, 48001 Bilbao

Tel.: +34 (94) 403 44 00, Fax: +34 (94) 403 44 30

e-mail: bolsabilbao@bolsabilbao.es, www.bolsabilbao.es

BOLSA DE VALENCIA

C/ Libreros, 2-4, 46002 Valencia

Tel.: +34 (96) 387 01 00, Fax: +34 (96) 387 01 33 / 60

e-mail: webmaster@bolsavalencia.es, www.bolsavalencia.es

(Z) ΤΡΑΠΕΖΕΣ

BANCO DE ESPAÑA (OFICINAS CENTRALES)

C/ Alcalá, 48, 28014 Madrid

Tel.: +34 (91) 338 50 00, Fax: +34 (91) 338 54 87

e-mail: infoweb@bde.es, www.bde.es

INSTITUTO DE CRÉDITO OFICIAL (ICO)

Paseo del Prado, 4, 28014 Madrid

Tel.: +34 (91) 592 16 00 / (900)12 11 21, Fax: +34 (91) 592 17 00

e-mail: ico@ico.es, www.ico.es

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ - EN ISO 9001:2008

ΟΔΗΓΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE BANCA
C/Velázquez 64-66, 28001 Madrid
e-mail: aeb@aebanca.es, www.aebanca.es, Tel.: +34 (91) 789 13 11

(Η) ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

CINCO DIAS: www.cincodias.com
EL ECONOMISTA: www.economista.es
EXPANSION: www.expansion.com

(Θ) ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

INTERNATIONAL OLIVE OIL COUNCIL
Principe de Vergara, 154, 28002 Madrid
Tel.: +34 (91) 590 36 38, Fax: +34 (91) 563 12 63
e-mail: iooc@internationaloliveoil.org, www.internationaloliveoil.org

WORLD TOURISM ORGANIZATION
Capitán Haya 42, 28020 Madrid
Tel.: +34 (91) 567 81 00, Fax: +34 (91) 571 37 33
e-mail: omt@unwto.org, www.unwto.org

Avda. Dr. Arce 24-28002 Μαδρίτη
Τηλ: +34915644592, Φαξ: +34915645932, www.agora.mfa.gr/es73, ecocom-madrid@mfa.gr